

Ny beitesesong for geitene

Forfatter

Helga Kvamsås, spesialrådgjevar geit, Tine

Sammendrag

Mykje av næringstrongen til mjølkegeiter kan dekkast frå utmarksbeite. Men det kjem an på beitekvalitet, tidspunkt i beitesesongen og storleiken på flokken (beitetrykket). Supplér difor med rett mengde kraftfør med rett protein innhold.

Publisert

2018

Referanse

Sau og Geit Nr. 3/2018

Utskriftsdato

26.04.2024 www.fag.nsg.no

Ny beitesesong for geitene

Foto: Hege Gonsholt

Mykje av næringstrongen til mjølkegeiter kan dekkast frå utmarksbeite. Men det kjem an på beitekvalitet, tidspunkt i beitesesongen og storleiken på flokken (beitetrykket). Supplér difor med rett mengde kraftfôr med rett proteininnhold.

Tekst: Helga Kvamsås, spesialrådgjevar geit, Tine

Registreringar i geitekontrollen syner at beiteperioden for mjølkegeitene våre strekker seg over om lag 4 månader. Tal beitedagar i 2017 var i gjennomsnitt 118, med variasjon frå 84 dagar i Troms til 149 dagar i Sogn og Fjordane. Andelen mjølk produsert på beite var i 2017 36 %, men varierte frå 27,4 % i Nordland til 43 % i Sogn og Fjordane. Beiteressursane er i all hovudsak fjell- og utmarksbeiter. I 2015 gjorde vi ei kartlegging av kor stor del av geitemjølkprodusentane som har ei driftsform med stølsdrift. Kartlegginga synte at nærare 40 % av dei aktive geitebruka har stølsdrift om sommaren og mellom 98 og 99 % nyttar fri beiting i utmark som det viktigaste førgrunnlaget i sommarmånadane.

Tabell 1. Tal beitedagar og % mjølk produsert i beitesesongen.

År	Tal beitedagar	% mjølk produsert i beitesesongen
2008	114	34,8
2009	120	37,5
2010	119	36,1
2011	125	39,3
2012	115	35,4
2013	123	36,1
2014	120	36,7
2015	120	37,6
2016	124	39,4
2017	118	36,0

God dyrevelferd og god ressursutnytting

Geitene er som kjent særslig flinke beitedyr og har særeigne beitevanar. I eit variert utmarksbeite kan geitene bruke meir enn halvparten av beitetida til å ete på tre, busker og kratt og kan på den måten regulere fiberopptaket på ein god måte. Samstundes er dei flinke til å beite dei mest næringrike delane av plantane slik at dei kan dekke mykje av næringstrongen sin ved å vere svært selektive og til dømes endre beiterutene sine utover i beitesesongen, gå lenger og finne dei mest næringrike vekstane.

Varierande fôrqualitet

Fôrqualiteten av utmarksbeita er avhengig

både av vegetasjonstype og av tidspunkt i beitesesongen, dvs. utviklingstrinnet til plantane. Dei ulike vekstene har ulikt næringsinnhald og fordøyelighet og dette endrar seg også utover i beitesesongen. Av plantegruppene innehold urtene mest protein og mineralar. Innhaldet av protein og mineralar er jamt over høgt i lauv samanlikna med gras. Næringsverdien i gras og halvgras fell raskt utover i beitesesongen og innhald av protein og mineralar, er lågare enn i urter og lauv. Næringsinnhaldet i lyng og einer er ein god del lågare enn i gras og halvgras. Sidan geitene vil beite på mange planteartar, har dei lettare for å få dekka næringstrongen sin på vegetasjonstypar med variert plantesetnad enn i beiter som er dominert av berre lyng, gras og halvgras.

Kraftförmengder i beitetida

Fleire omsyn bestemmer kraftförmengda i beitetida. Eit mål er å tilpasse kraftförmengda slik at geitene nyttar beitene best mogleg, samstundes som dei held oppe den ytinga og den mjølkekviliteten ein ynskjer. Vegetasjonstype og beitekvilitet varierer mellom områder. Ulikt beitepress grunna ulikt store flokkar betyr også noko for kor stor del av næringstrongen geitene kan dekke gjennom beiteopptak til ei kvar tid. Geitene held seg godt samla når dei beitar og ein må rekne med at store flokkar beitar raskare ned nærområda og må søke lenger av garde for å finne dei beste beitevekstene heile tida. Kraftförrongen vil fylgjeleg vere ulik frå flokk til flokk avhengig av beitekvilitet, mjølkeyting og korleis geitene går i beitet. Hos geiter som går langt og høgt kan energirongen til aktivitet gjerne auke med 30 % utover vedlikeholdstrongen. Trongen for «støtteföring» med grovför i deler av beitesesongen vil også vere avhengig av flokkstorleik og beitekvilitet.

Tabellen nedanfor kan vere eit utgangspunkt for kvar kraftförnivået kan ligge ved ulike ytingar og beitekvilitetar.

Velg kraftför med rett proteinnivå

I første del av beiteperioden er gras og beiteplantar rike på protein og næringsinnhaldet er høgt. Ein bør då velge eit kraftför med låg PBV-verdi. Utover sommaren går protein-innhaldet i beitevekstene ned og frå starten av august bør ein bruke eit kraftför med positiv PBV. Unnataket er håbeite som er både proteinrikt og lågt på fiber. Til håbeite treng ein kraftför med låg PBV og høgt innhald av fiber. Ved gradvis tilvenning, og helst i kombinasjon med utmarksbeiter, er håbeite positivt for å halde oppe avdrått utover hausten.

Tabell 2. Kraftförnivå ved ulik yting og beitekvilitet.

God beitekvilitet		Middels beitekvilitet	
Innmark vår/ forsommar, fjellbeiter	dominert av gras og urter med busksjikt og næringsrik nygroe, grasdominert utmarksbeite juni/juli. Håbeite	Utnark med mykje skog, lyng, fjellbeite dominert av dvergbjørk, krepling, smyle. Dei fleste beiter etter 1. august med unntak av håbeite	
Yting pr. dag	Kraftför FEm per dag	Yting pr. dag	Kraftför FEm pr. dag
2 kg mjølk	0,3	2 kg mjølk	0,5
3 kg mjølk	0,7	3 kg mjølk	0,8 – 0,9
4 kg mjølk	0,9-1,0*	4 kg mjølk	1,0*

* Kraftförmengder over 1 kg tilrår vi i utgangspunktet ikkje, fordi beiteopptaket vert betydeleg redusert.

Steng tilgangen til kraftförrongane om dagen

For å unngå at geitene held seg nær fjøsen om dagen eller kjem svært tidleg heim, bør ein stenge tilgangen til kraftförrongane etter at geitene er sleppt ut om morgonen og fram til mjølketid om ettermiddagen. Kraftförmengda geitene får i beiteperioden greier dei å ta opp på mjølkestallen og eventuelt i

tillegg litt i stasjonane i løpet av ettermiddag/kveld.

God tilgang til friskt drikkevatn

Godt og rikelig med drikkevatn er sjølv sagt. Det betyr mykje for normale kroppsfunksjonar, god vomfunksjon og for mjølkeytinga. Saltstein eller grovt salt bør vere tilgjengeleg heile beiteperioden. For lite salt går ut over appetitt og føropptak.

Fiber er sunt - øg for geiter. Foto: Hege Gonsholt